

مهریه
(فقهی و تاریخی)

سید محمد نجفی نژاد

www.ketab.ir

سرشناسه	:	نجفی نژاد، سید محمد، ۱۳۶۲-
عنوان و نام پدیدآور	:	مهریه (فقهی و تاریخی)/سید محمد نجفی نژاد.
مشخصات نشر	:	تهران: میراث شرق، ۱۴۰۱.
مشخصات ظاهری	:	۵۲۲ ص.
شابک	:	۹۷۸-۶۲۲-۷۹۸۳-۹۲-۰
وضعیت فهرست نویسی	:	فیا
یادداشت	:	کتابنامه: ص. ۵۰۵-۵۲۲.
یادداشت	:	بنیاد علمی - فرهنگی دارالحکمه کانادا، مرکز بین المللی فجرنا، مرکز آموزش عالی حوزه آنلاین، مرکز آموزشی درسگفتار، انتشارات زاگرس.
موضوع	:	مهر (فقه)
	:	Bride Price (Islamic Law)
	:	مهر (حقوق مدنی) -- تاریخ
	:	Bride Price -- History
رده بندی کنگره	:	BP۱۸۹/۲
رده بندی دیویی	:	۲۹۷/۳۶
شماره کتاب شناسی ملی	:	۸۸۱۷۳۱۱
اطلاعات رکورد کتاب شناسی	:	فیا

انتشارات شَرغ

آدرس انتشارات: تهران، منطقه ۶ خیابان کریم خان زند، خیابان حافظ شمالی، کوچه امیر رضایی، پلاک ۳، واحد ۱۰، کدپستی ۱۵۹۳۹۱۷۶۳۶

تلفن ۸۸۹۲۹۹۵۳ - ۸۹۱۸۲۰۰۶۳۶۹

info@sharghs.ir

www.sharghs.ir

مهریه (فقهی و تاریخی)

سید محمد نجفی نژاد

حروف چینی: نشر زاگرس مونترال

ویراستار و صفحه‌آرا: ربابه هاشمی عزیزی

لیتوگرافی، چاپ، صحافی: زاگرس

چاپ اول بهار ۱۴۰۱

تیراژ ۵۰۰

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۹۸۳-۹۲-۰

کلیه حقوق نشر برای ناشر محفوظ است.

۱۱	مقدمه
	فصل اول: مفهوم شناسی
۴۰	«مهر» در لغت
۴۳	«مهر» در اصطلاح
۴۳	الف) مهر المسمی
۴۴	آیا هر چیزی می‌تواند به عنوان مهریه قرار بگیرد؟
۴۴	بررسی نظریه اول
۴۶	بررسی نظریه دوم
۶۱	بررسی نظریه سوم
۶۳	مهر المثل
۶۴	ملاک تعیین مهر المثل
۶۶	موارد ثبوت مهر المثل
۶۶	بررسی حکم ازدواج بدون مهر
۶۷	مرحله اول از استدلال بر بطلان نکاح مشروط به عدم مهر
۷۲	مرحله دوم از استدلال بر عدم صحت نکاح بدون مهر در فرض مذکور
۷۲	نقد و بررسی مرحله دوم از استدلال (مفسدیت شرط فاسد)
۷۹	بررسی روایات در مقام
۸۲	بررسی ثبوت مهر المثل در صورت عدم ذکر مهر المسمی و عدم ارتباط بین زوجین
۸۵	نقد و بررسی ثبوت مهر المثل در فرض فوق
۸۵	بررسی ثبوت مهر المثل در صورتی که زن در ازدواج با محلل شرط طلاق کند
۸۹	بررسی ثبوت مهر المثل در صورتی که اشیاء فاقد مالیت شرعی مهر قرار بگیرند
۸۹	ثبوت مهر المثل در صورت فوت شوهر بعد از مباشرت و عدم تعیین مهریه
۸۹	بررسی ثبوت مهر المثل در صورت تلف شدن مهر المسمی
۹۲	مهر الممتعه
۹۵	وجوب یا استحباب مته

۹۷	 بررسی حکم متعه در طلاق پس از مباشرت
۹۸	 متعلق لاجناح در آیه ۲۳۶ سوره بقره
۱۰۰	 آرای مفسران در مورد وجوب متعه
۱۰۲	 بررسی و تحقیق
۱۰۷	 بررسی دلالت دو آیه دیگر بر وجوب متعه
۱۰۹	 بررسی روایات وجوب متعه
۱۰۹	 روایات طایفه اول
۱۱۱	 روایات طایفه دوم
۱۱۳	 روایات طایفه سوم
۱۱۶	 روایات طایفه چهارم
۱۱۷	 روایات طایفه پنجم
۱۱۸	 جمع‌بندی
۱۲۱	 محلّ متعه، قبل یا بعد طلاق
۱۲۲	 جریان متعه در فراق یا غیر طلاق
۱۲۸	 مهرالمفوضه
۱۳۲	 تفویض، توکیل یا حقّ حکومت
۱۳۳	 تفویض مهر در صورت طلاق
۱۳۴	 تفویض در صورت موت حاکم
	فصل دوم: تاریخچه مهریه قبل از اسلام
۱۴۴	 تمدن بابل
۱۴۷	 روم باستان
۱۴۹	 یونان باستان
۱۵۳	 ایران پیش از اسلام
۱۶۱	 هند باستان
۱۶۸	 چین باستان
۱۶۹	 اوضاع زنان در جزیره العرب
۱۷۲	 انواع ازدواج میان اعراب
۱۷۲	 ۱. نکاح استیضاع
۱۷۲	 ۲. نکاح رهط
۱۷۳	 ۳. نکاح صواجات‌الرایات
۱۷۴	 ۴. نکاح مخادنه
۱۷۴	 ۵. نکاح مضامده
۱۷۵	 ۶. بغاء

۱۷۵	۷. نکاح ضیمن یا موقت
۱۷۷	۸. نکاح شغار
۱۷۷	۹. نکاح بدل
۱۷۷	۱۰. نکاح متعه یا ازدواج موقت
۱۸۱	مهریه در ازدواج‌های عرب جاهلی
	فصل سوم: جای‌گاه مهر در اسلام
۱۸۶	مقدمه
۱۹۴	بررسی دیدگاه‌های فقها در فلسفه مهر
۱۹۴	دیدگاه اول: مهریه، یادگار عصر جاهلی
۲۰۳	دیدگاه دوم: مهریه، پاداشی در مقابل بضع
۲۱۰	نقد و بررسی
۲۲۱	دیدگاه سوم: مهریه، وثیقه‌ای در راستای کنترل طلاق
۲۲۵	بررسی و نقد این نظریه
۲۲۵	مقدمه
۲۳۰	جهت اول در نقد و اشکال
۲۳۱	جهت دوم
۲۳۱	جهت سوم
۲۳۲	جهت چهارم
۲۳۲	جهت پنجم
۲۳۹	جهت ششم
۲۴۸	دیدگاه چهارم: مهریه، ابزاری برای جبران نقصان سهم‌الارث زن
۲۵۰	نقد و بررسی
۲۵۵	دیدگاه پنجم: مهریه، اجرت خدمات زن در زندگی مشترک
۲۵۶	نقد و بررسی
۲۵۷	بررسی رویکرد شارع در ترسیم حدود و ثغور امور مستحب و واجب
۲۵۷	مرحله اول: بررسی حقوق مرد که زن موظف به رعایت آن‌هاست
۲۷۴	بررسی حقوق واجب مرد با عنایت به باب نشوز
۲۸۵	نتیجه نهایی

مقدمه

بسم الله الرحمن الرحيم

وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطَّاهِرِينَ وَلَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى أَعْدَائِهِمْ أَجْمَعِينَ مِنَ الْآنَ إِلَى قِيَامِ
يَوْمِ الدِّينِ

حمد و سپاس بی کران معبود بی هم تایی را سزااست که به یمن نفس رحمانی خود خلعت وجود بر قامت ماهیات امکانیه پوشاند و به مقتضای «قَالَ رَبُّنَا الَّذِي أَعْطَى كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ ثُمَّ هَدَى». هریک را در مسیر هدایت تکوینیۀ خود ثبات و استقرار بخشید. از این میان انسان را بر سایر خلائق، فضیلت و برتری داد و به موجب هدایت تشریعیۀ، با ندای «وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ»؛ قابلیت ورودش در حریم ذات حضرت حق و استعداد او برای مظهریت اسماء جمال و جلال را متذکر شد.

«وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً قَالُوا أَتَجْعَلُ فِيهَا مَنْ يُفْسِدُ فِيهَا وَ
يَسْفِكُ الدِّمَاءَ وَنَحْنُ نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ لَكَ قَالَ إِنِّي أَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُونَ».^۱
«إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَنْ يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا
الْإِنْسَانُ إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا».^۲

۱. طه، آیه ۵۰.

۲. اسراء، آیه ۷۰.

۳. بقره، آیه ۳: «و زمانی که پروردگارت به ملائکه فرمود: من جانشین خود را روی زمین قرار خواهم داد. فرشتگان عرض کردند: آیا می خواهی افرادی را خلق نمایی که در زمین افساد و تباهی کنند و خونریزی نمایند. در حالی که ما همواره تو را حمد و تسبیح می نماییم و ذات اقدس را تقدیس می کنیم؟ خطاب رسید: من چیزی را می دانم که شما نمی دانید».

۴. احزاب، آیه ۷۲: «ما امانت را بر آسمان ها و زمین و کوه ها عرضه داشتیم، همگی از حمل آن امتناع ورزیدند و از آن ترسیدند، ولی انسان آن را حمل کرد و حقاً که بسیار ستم گر و نادان است».